

Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (1987-2017)¹

Berna Karakoç², Esen Turan Özpolat³ & Kevser Kara⁴

Özet: Bu araştırmanın amacı Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda geçmişten günümüze kadar yapılmış olan lisansüstü tezleri çeşitli yönleriyle incelemektir. Bu amaç doğrultusunda YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) ulusal tez merkezi ve TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) üzerinden bu konuda yapılmış olan lisansüstü tezlere ulaşılmaya çalışılmıştır. 1987-2017 yılları arasında öğretmen yetiştirme (öğretmen eğitimi) konusunda yapılmış olan tezler; düzeyleri, gerçekleştikleri yıl, üniversite ve enstitüler, danışmanlarının unvanları, yazarların cinsiyet dağılımları, örnekleme oluşturan gruplar, araştırma desenleri ve veri toplama araçları bakımından incelenmiştir. Veriler elde edilirken “öğretmen yetiştirme” ve “öğretmen eğitimi” terimleri anahtar kelimeler olarak aranmıştır. Bu şekilde ulaşılan tez sayısı 64 yüksek lisans ve 47 doktora tezi olmak üzere toplam 111 adettir. Çalışmada nitel araştırma deseni kapsamında doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Veri analizi kapsamında içerik analizine yer verilmiştir. En fazla tezin yapıldığı yılların sırasıyla 2012, 2008, 2007, 2013 ve 2015 olduğu, tezlerin daha çok devlet üniversitelerinde, sosyal bilimler ve sonra eğitim bilimleri enstitülerinde gerçekleştiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Tez danışmanları çoğunlukla profesör unvanında olup, tez yazarlarının cinsiyet dağılımlarının neredeyse eşit olduğu ve ayrıca tezlerde en fazla tarama deseninden, veri toplama aracı olarak da anketlerden yararlanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, öğretmen eğitimi, lisansüstü tez, doküman incelemesi.

DOI: 10.29329/mjer.2018.147.17

Analyzing of the Thesis Regarding to Teacher Training in Turkey (1987-2017)

Abstract: The aim of this research is to examine the post graduate thesis about the various aspects of teacher training in Turkey that have been made from past to the present . For this purpose; it has been tried to reach to the post graduate theses that have been made in this issue through the YOK (Higher Education Council) national thesis centre and TUBESS (Turkey Document Delivery System). The theses on teacher training (teacher education) between 1987-2017 were analyzed in terms of thesis levels, thesis year, universities and institutes, titles of advisors, gender of authors, sampling groups, research designs and data collection tools. The number of theses reached in this way is 111 in total. 64 of the 111 thesis are master’s thesis and 47 of them are

¹ Bu çalışma, 20-23 Nisan 2017 tarihinde Antalya’da düzenlenen 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nde (ICES-UEBK) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Kilis, Türkiye.

³ Dr., Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, Adıyaman, Türkiye.

İrtibat Yazarı: , eozpolat@adiyaman.edu.tr

⁴ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Kahramanmaraş, Türkiye.

dissertations. In the study, the method of document review was used within the scope of qualitative research design. When analyzing data, content analysis is used. Most of the theses were written in the years of 2012, 2008, 2007, 2013 and 2015, and the theses were mostly achieved in the state universities, the social sciences institute and then the educational science institute. Thesis advisors are mostly in the title of professors, gender distributions of thesis authors are almost equal, it was also found that in most of the thesis survey design, and questionnaire are used.

Keywords: Teacher training, teacher education, post graduate thesis, document review.

GİRİŞ

İnsanın en önemli özelliği şüphesiz eğitim sonucu birçok özellik ve yeteneği kazanabilmesidir. Eğer gerekli şartlar sağlanabilirse en düşük kapasitedeki bireyler bile topluma kazandırılarak hayatlarını iyi bir şekilde sürdürebilecekleri kapasitedeki özelliklere sahip olabilir. Bunların gerçekleşmesinde uzman bir eğitici de diyebileceğimiz öğretmenlerin rolü büyüktür (Yılman, 1987).

Öğretmen her toplumda nitelikli bir eğitimin temel taşıdır ve insan yetiştirmedeki en önemli unsurlardan biridir (Genç, 2005). Öğretmen aynı zamanda ülkenin ve toplumun ihtiyaç duyduğu mesleklerin tamamını yetiştirmekle görevli bir meslek elemanıdır. Öğretmenin niteliği ile yetiştirilecek bireylerin niteliği ve ulaşabileceği kapasite arasında doğrusal bir ilişki olduğu düşünülebilir (Altıntaş ve Yeşiltepe, 2016; Aybek ve Karataş, 2016; Dağlı ve Han, 2016). Modern değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasında ne derecede başarılı olunacağı da yine öğretmenin iyi yetiştirilmesine ve başarısına bağlıdır (Aynal Kilimci, 2011:16). Ancak her ne kadar öğretim için belli bir bilgi birikimi ve yeteneğin gerekliliği bilinse de, birçok insan hala herkesin öğretebileceğine ya da en azından bir konuyu iyi biliyorsa o konuda öğretim yapabileceğine inanmaktadır (Darling-Hammond, 2000) ve bu bakımdan da yıllardır izlenen yanlış politikalar sebebiyle Türkiye’de öğretmenlik kolay elde edilebilen, herkesin icra edebileceği bir meslek durumuna getirilmiştir (Eskicumalı, 2002:11). Bir konuda öğretim yapabilmek sadece o konuyu biliyor olmakla alakalı değildir. Gürbüzürk’ün (2005) de ifade ettiği gibi ‘her bilen öğretmez’ yargısı da göz önüne alındığında öğretmenlik mesleği için; yetiştirilme sürecinin en önemli olduğu mesleklerden biri olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenlik mesleğinde üzerinde hiçbir hata yapılmaması gereken bir malzeme işlenmektedir. Bu malzeme ise insandır.

Demirel (1999:192) öğretmenlik mesleğine hazırlığın; genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlandığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Erden (1999:43) de öğretmenin mesleki niteliğinin onun genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerine bağlı olduğunu belirtmektedir. Şişman (2007:189) da yine öğretmenliğin, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edildiğini ifade etmektedir. Bu konuda Çelikten, Şanal ve Yeni (2005:209) ise öğretmeni «insan mimarı, insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar» şeklinde betimlemektedir. Öğretmenlik mesleğinin önem arz ettiğine ve pek çok bilgi ve beceri

gerektirdiğine ilişkin tüm bu düşüncelerden dolayı olsa gerek, öğretmen eğitiminin niteliğinin de önem arz ettiği (Harris ve Sass, 2011:798) bilinmektedir. Ayrıca öğretmenlerin aldığı eğitimin de öğretmen yetiştirmede meydana gelen değişme ve gelişmelerle doğrudan ilgili olduğu bilinmektedir (Oral, 2003).

Eğitim alanında yapılacak değişimler için, eğitimin niteliğine doğrudan ve en önemli etkiyi yapan öğretmenlere sahip olmak bir ön şart niteliğindedir. Bu sebepten pek çok ülke, kendilerini uzun vadeli hedeflere ulaştırarak olan öğretmenlerinin sahip olması gereken niteliklerini belirlemeye çalışmaktadır. Avrupa’da 19. yüzyıldan itibaren sanayileşmeyle birlikte şehir nüfuslarının ve okullaşmanın artması nedeniyle, öğretmenliğin bir uzmanlık alanı olduğu ve öğretmenlerin bu alanda uzmanlaşmış eğitim kurumlarında yetiştirilmeleri gerektiği fikri yaygınlık kazanmaya başlamıştır (MEB, 2017). Dünya genelinde, öğretmen yetiştirme fikri ilk olarak Fransız Devrimi’yle birlikte ortaya çıkmıştır (Öztürk, 1996). Batı’daki bu çabalara paralel olarak Türkiye’de de 1848 yılında Osmanlı Devleti’nde öğretmen yetiştirmeye yönelik ilk kurum açılmıştır. Bu tarihten itibaren öğretmen yetiştirmede pek çok değişik uygulama ve politikalar yürütülmüştür (Şendağ ve Gedik, 2015). Daha sonra Cumhuriyet dönemi ile birlikte 1927 yılında “Köy Muallim Mektepleri” açılmış ve 1940 yılında “Köy Enstitüleri” kurulunca ise bu kurumlar “Köy Enstitüleri”ne dönüştürülmüştür. 1954 yılında öğretmen yetiştiren kurumların “İlköğretmen Okulu” adı altında birleştirilmesi ile Köy Enstitüsü uygulamasına son verilmiştir. 1973 yılında öğretmenlere yükseköğrenim görme şartı getirilmiş ve 1974 yılında şartları uygun olan İlköğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri’ne dönüştürülmüştür. 1981’de tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış ve akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri de eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (MEB, 2017).

Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusu 1974-1982 yılları arasındaki dönemden sonra «öğretmenliğin üniversiteleşmesi» diye adlandırabileceğimiz yeni bir döneme girmiştir (Ergün, 1987). Ancak öğretmen yetiştiren tüm kurumların, Milli Eğitim Bakanlığı’ndan alınarak üniversitelere verilmesiyle birlikte, öğretmen yetiştirme ile ilgili problemler sona ermesede, öğretmen yetiştirmenin artık üniversite bünyesinde gerçekleştirilecek olması durumu birçok gelişmiş ülkede ve Türkiye’de de en olumlu gelişme olarak görülmüştür (Özer, 1990). Bununla birlikte öğretmen yetiştirmenin üniversitelere devrinden itibaren, fakültelerin programlarında günümüze kadar gelen ve devam eden birçok değişiklik yapıp, ulusal ve uluslararası gelişmelere göre yeniden düzenlenmiştir (MEB, 2017). Bu doğrultuda öğretmen yetiştiren lisans ve lisansüstü programlarda yıllardan beri ortaya çıkan önemli problemler ve öğretmen yetiştirme konusundaki çağdaş gelişmeler ile bu yönelimlerin ortaya çıkardığı temel ihtiyaçların da karşılanabilmesi amacıyla öğretmen eğitimi ve öğretmen yetiştirmeyle ilgili araştırmaların yapılması gerekliliği her zaman var olmuştur (Meriç ve Tezcan, 2005). Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda yapılan lisansüstü tezleri, bu araştırmada yer alan değişkenler

açısından inceleyen çalışmaların oldukça az sayıda olduğu görülmüştür (Fazlıoğulları ve Kurul, 2012; Şahin, Calp, Bulut ve Kuşdemir, 2013; Ayaz, Oral ve Söylemez, 2015). Aynı zamanda yapılan bu çalışmaların daha çok eğitim bilimleri alanı ve daha dar açıdan bazı bilim dalı kapsamalarını ele aldığı, kısa süre aralıklarındaki tezleri incelediği ve farklı değişkenler açısından görülmektedir. Dolayısıyla hem bu sebeplerden dolayı hem de bu çalışmanın güncel olması ve sonraki çalışmalara bu anlamda ışık tutabileceği düşünceyle önemli olduğuna inanılmaktadır.

Bu çalışma ile öğretmen eğitimi/yetiştirme konusunda Türkiye’de yapılmış ve ulaşılabilen yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının tamamı incelenmek suretiyle; tezlerin düzeyleri, gerçekleştikleri yıl, üniversite ve enstitüler, danışmanlarının unvanları, yazarların cinsiyet dağılımları, örnekleme oluşturan gruplar, araştırma desenleri ve veri toplama araçları yönünden analiz edilerek bir arada sunulması amaçlanmıştır. Böylece çalışmalar arasında bu açılardan ne gibi farklar olduğunun görülmüne ve ülkemizde öğretmen yetiştirmeyle ilgili bazı öngörüler çıkarılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın amacı, yöntemi, çalışma grubu, geçerlik ve güvenilirliği, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda geçmişten günümüze kadar yapılmış olan lisansüstü tezleri çeşitli yönleriyle incelemektir. Bu amaç doğrultusunda YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) ulusal tez merkezi ve TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) üzerinden bu konuda yapılmış olan lisansüstü tezlere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerin düzeylerine ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezler hangi üniversiteler (devlet ve vakıf) ve enstitülerde gerçekleştirilmiştir?
- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerin danışmanlarının unvanları nasıl dağılım göstermektedir?
- Öğretmen yetiştirmeye yönelik lisansüstü tez kapsamında araştırmayı gerçekleştiren tez yazarlarının cinsiyet dağılımı nasıldır?
- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerde örnekleme oluşturan gruplar nasıldır?

- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezler hangi araştırma desenlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir?
- Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezler hangi veri toplama araçları kullanılarak gerçekleştirilmiştir?

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma deseni kapsamında doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Bowen (2009), doküman incelemesini hem basılı hem de elektronik (bilgisayar tabanlı ve Internet üzerinden iletilen) materyallerin, belgelerin gözden geçirilmesi veya değerlendirilmesi için sistematik bir prosedürdür olarak belirtmiştir. Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara geniş perspektiften bakıp son 30 yılda bu konuda neler yapılmış, nasıl ele alınmış olduğunu anlayabilmemizi sağlaması bu yöntemi sememizde etkili olmuştur. Çalışma verileri YÖK ulusal tez merkezi ve TÜBESS aracılığıyla elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini öğretmen yetiştirme (öğretmen eğitimi) konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu kapsamda ülkemizde yapılmış en eski tezin yılı olan 1987 ile (Haziran) 2017 yılı arasında (30 yıl) bahsedilen ve veri tabanlarında ulaşım izni verilen öğretmen yetiştirmeye (öğretmen eğitimi) ilişkin hazırlanan tezler oluşturmaktadır.

Örnekleme yöntemi bakımından herhangi bir seçime gidilmemiş, bu konuda çalışma örnekleminin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Dolayısıyla bu şekilde ulaşılan tez sayısı 64 yüksek lisans ve 47 doktora tezi olmak üzere toplam 111 adettir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Tezler, araştırmacılar tarafından tez inceleme formu geliştirilerek incelenmiştir. Tez inceleme formu tezlerin hangi temalar altında inceleneceğini göstermektedir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu form ayrıca iki alan uzmanının da görüşü ile son şekline ulaşmıştır. Bu şekilde araştırmanın geçerli olduğu görüşüne karar verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak amacıyla ise yapılan tez incelemeleri sonrasında, araştırmacılar tarafından oluşturulan tema ve kategoriler yine araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunarak aralarında “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan durumlar ele alınmış ve bu konuda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu güvenirlik hesabı Miles ve Huberman’a (1994) ait güvenirlik hesaplaması formülü ile yapılarak güvenirlik sayısı %95 olarak bulunmuş ve bu sonuç Miles ve

Huberman'ın formülündeki %70 sınırını aşması sebebiyle, yapılan bu incelemenin oldukça güvenilir olduğunu göstermiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler elde edilirken veri tabanlarında ilgili konuda kapsamlı veriler elde edebilmek adına, araştırmanın amacına hizmet ettiği düşünölen “öğretmen yetiştirme” ve “öğretmen eğitimi” terimleri anahtar kelimeler olarak aranmıştır. “Öğretmen yetiştirme” terimi arandığında 46 yüksek lisans ve 20 doktora tezi olmak üzere toplam 66 tez ve “öğretmen eğitimi” terimi arandığında ise 18 yüksek lisans ve 27 doktora tezi olmak üzere toplam 45 teze ulaşılmıştır. Bu anlamda veri tabanlarında mevcut olan 111 tez örnekleme kapsamına alınmıştır. Ulaşılan tezlerden bazılarının (17'sinin) tam metin değil de sadece özet haline ulaşılmış ve bu kısıtlılıklar sebebiyle çalışmada incelemek istenen diğer bazı değişkenler (sonuç, kaynaklar vs.) incelenememiştir.

Verilerin elde edildiği tarihler 30 Ekim 2016 - 15 Ocak 2017 tarihleri arasına tekaböl etmektedir.

Verilerin Analizi

Veri analizi kapsamında içerik analizine yer verilmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu doğrultuda analiz kapsamında ulaşılabilen tezler türleri (yüksek lisans ve doktora), yapıldıkları tarihler, üniversiteler (devlet ve vakıf), enstitöler, danışman unvanları, yazarların cinsiyeti, örnekleme oluşturan gruplar, araştırma desenleri ve veri toplama araçları gibi çeşitli değişkenler bakımından hem sayıca hem de sahip oldukları özellikler yönünden ele alınıp incelenmiştir. Böylece tezlerin ortak ve ayrıştıkları özellikler göz önüne getirilmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Türkiye'de yapılmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının düzeyleri, gerçekleştikleri yıl, üniversite ve enstitöler, danışmanlarının unvanları, yazarların cinsiyet dağılımları, örnekleme oluşturan gruplar, araştırma desenleri ve veri toplama araçları bakımından dağılımları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerin düzeylerine ve yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular

Tablo 1. Tezlerin düzeylerine ve yıllara göre dağılımı

Yıl	Frekans	Tezlerin türüne göre frekans		
1987	1	Doktora		
1988	2	Doktora		
1989	1	Doktora		
1990	3	2 Y. Lisans, 1 Doktora		
1991	1	Doktora		
1992	3	2 Y. Lisans, 1 Doktora		
1993	1	Y. Lisans		
1994	1	Y. Lisans		
1995	4	2 Y. Lisans, 2 Doktora		
1996	2	2 Doktora		
1997	3	3 Y. Lisans		
1998	2	1 Y. Lisans, 1 Doktora		
1999	4	3 Y. Lisans, 1 Doktora		
2000	2	2 Doktora		
2001	5	4 Y. Lisans 1 Doktora		
2002	3	2 Y. Lisans 1 Doktora		
2003	5	3 Y. Lisans 2 Doktora		
2004	2	2 Y. Lisans		
2005	4	3 Y. Lisans 1 Doktora		
2006	5	3 Y. Lisans 2 Doktora		
2007	7	5 Y. Lisans 2 Doktora		
2008	8	4 Y. Lisans 4 Doktora		
2009	6	4 Y. Lisans 2 Doktora		
2010	3	2 Y. Lisans 1 Doktora		
2011	2	2 Y. Lisans		
2012	9	4 Y. Lisans 5 Doktora		
2013	7	2 Y. Lisans 5 Doktora		
2014	4	4 Y. Lisans		
2015	7	4 Y. Lisans 3 Doktora		
2016	4	1 Y. Lisans 3 Doktora		
Toplam	111		F	%
		Y. Lisans	64	55.66
		Doktora	47	42.34

Tablo 1'e bakıldığında öğretmen yetiştirme konusundaki ilk tezin 1987 yılında yapıldığı görülmektedir. Bu tez, doktora türünde olup Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Mustafa Yılman tarafından ve Profesör Dr. İter Akat danışmanlığında "Türkiye'de Ortaöğretime

Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Pedagojik Temelleri” adıyla yazılmıştır. İçinde bulunduğumuz (2017) yıla kadar en son yapılan tezlerin ise 2016 yılında 4 adet olduğu görülmektedir. Bu tezlerden 3’ü doktora, 1’i ise yüksek lisans türünde yazılmıştır. Tabloda en fazla lisansüstü tez sayısının 2012 yılında (9 adet, %8.1) yapıldığı ve sonra sırasıyla 2008 (8 adet, %7.2), 2007 (7 adet, %6.3), 2013 (7 adet, %6.3), 2015 (7 adet, %6.3), 2009’da (6 adet, %5.4) yapıldığı görülmektedir. Yine tabloda tezlerin düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında ise, öğretmen yetiştirme konusunda yapılan yüksek lisans düzeyindeki tez sayısının 64 (%55.66) ile doktora düzeyindeki tez sayısından 47 (%42.34) daha fazla olduğu görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerin, gerçekleştirildiği üniversiteler (devlet ve vakıf) ve enstitülere ilişkin bulgular

Tablo 2. Tezlerin gerçekleştirildiği üniversiteler

Sıra No	Devlet Üniversitesi	Frekans	%	Sıra No	Özel Üniversite	Frekans	%
1	Ankara	16	14.4	31	Yeditepe	4	3.6
2	Orta Doğu Teknik	15	13.5	32	Maltepe	1	0.9
3	Anadolu	8	7.2	33	Çankaya	1	0.9
4	Hacettepe	7	6.3	34	Beykent	1	0.9
5	Fırat	6	5.4				
6	Dokuz Eylül	5	4.5				
7	Gazi	5	4.5				
8	Marmara	4	3.6				
9	Atatürk	4	3.6				
10	Balıkesir	4	3.6				
11	Çukurova	2	1.8				
12	Karadeniz Teknik	2	1.8				
13	Harran	2	1.8				
14	Cumhuriyet	2	1.8				
15	İstanbul	2	1.8				
16	Uludağ	2	1.8				
17	Eskişehir Osman Gazi	2	1.8				
18	İnönü	2	1.8				
19	Selçuk	2	1.8				
20	Erciyes	2	1.8				
21	Çanakkale	1	0.9				
22	Abant İzzet Baysal	1	0.9				

23	Mustafa Kemal	1	0.9		
24	Boğaziçi	1	0.9		
25	On Dokuz Mayıs	1	0.9		
26	Yüzüncü Yıl	1	0.9		
27	Dicle	1	0.9		
28	Yıldız Teknik	1	0.9		
29	Recep Tayyip Erdoğan	1	0.9		
30	Necmettin Erbakan	1	0.9		
Toplam		104	100	7	100
Genel Toplam		111			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, 1987 yılından günümüze kadar 34 farklı üniversitede öğretmen yetiştirme konusuna ilişkin lisansüstü tezler yapılmıştır. Bu üniversitelerden 30’u devlet 4’ü ise vakıf üniversitesidir. Ayrıca bu konuda en fazla lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelerin sırasıyla Ankara (16, %14.4), Ortadoğu (15, %13.5), Anadolu (8, %7.2), Hacettepe (7, %6.3) ve Fırat Üniversiteleri (6, %5.4) olduğu görülmektedir. Vakıf üniversiteleri bakımından ise en fazla tezin Yeditepe Üniversitesi’nde (4, %3.6) gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 3. Tezlerin gerçekleştirildiği enstitüler

Enstitüler	Frekans	%
Sosyal Bilimler	76	68.46
Eğitim Bilimleri	26	23.42
Fen Bilimleri	7	6.31
Atatürk İlke ve İnkılapları	2	1.8
Toplam	111	100

Tablo 3’de tezlerin gerçekleştirildiği enstitü türlerine bakıldığında, öğretmen yetiştirme konusunda en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü (76, % 68.46), sonra sırasıyla Eğitim Bilimleri (26, % 23.42), Fen Bilimleri (7, % 6.31) ve Atatürk İlke ve İnkılapları (2, % 1.8) enstitülerinde yapıldığı görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerin danışmanlarının unvanlarına ilişkin bulgular

Tablo 4. Tezlerdeki danışman unvanlarının dağılımı

Tez Danışmanı Unvanları	Frekans	%
Profesör Dr.	56	50.5
Yardımcı Doçent Dr.	32	28.8
Doçent Dr.	22	19.8
Öğretim Görevlisi Dr.	1	0.9
Toplam	111	100

Tablo 4'e bakıldığında, tezlerin en fazla Profesör Dr. (56, %50.5) unvanına sahip danışmanlar ile ve sonra sırasıyla Yardımcı Doçent Dr. (32, %28.8), Doçent Dr. (22, %19.8), ve Öğretim Görevlisi Dr. (1, %0.9) unvanlarına sahip danışmanlar ile yürütüldüğü görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeye yönelik lisansüstü tez kapsamında araştırma gerçekleştiren tez yazarlarının cinsiyet dağılımına ilişkin bulgular

Tablo 5. Tez yazarlarının cinsiyet dağılımı

Tez yazarı cinsiyeti	Frekans	%
Kadın	56	50.5
Erkek	55	49.5
Toplam	111	100

Tablo 5'de cinsiyet dağılımı bakımından kadın (56, %50.5) ve erkek (55, %49.5) tez yazarlarının sayıca birbirlerine yakın oldukları görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerde örnekleme oluşturan gruplara ilişkin bulgular

Tablo 6. Tezlerde örneklem gruplarının dağılımı

Örneklem grupları	Frekans	%
Öğretmen adayları	34	23.6
Öğretmenler	23	15.9
Öğretim elemanları	20	13.8
Ülkeler (öğretmen yetiştirme sistemleri)	8	5.6
Türkiye'deki öğretmen yetiştirme politikaları	6	4.2
Okul müdürleri veya yardımcıları	5	3.5
Öğretim üyeleri	4	2.8
Öğrenciler (ilkokul-ortaokul-lise)	4	2.8
Köy Enstitüleri	4	2.8
Türkiye öğretmen yetiştirme programları	4	2.8
İlköğretim müfettişleri	3	2.1
Uzmanlar	3	2.1
Formatör öğretmenler	3	2.1
Milli Eğitim Bakanlığı yöneticileri	2	1.4
Üniversite yöneticileri (dekan vb)	2	1.4
MEB Program tasarımcıları	2	1.4
Milli Eğitim Müdürlüğü uygulama koordinatörleri	1	0.7
Uygulama okulu koordinatörleri	1	0.7
Uygulama okulu öğretmenleri	1	0.7
Sendika yöneticileri	1	0.7
Eğitim fakültesi uygulama koordinatörleri	1	0.7
İşletme eğitimcileri	1	0.7
Yabancı uzmanlar	1	0.7
Aday öğretmenler	1	0.7
Bölüm ve atölye şefleri	1	0.7
Tanzimat dönemindeki öğretmen yetiştirme sistemi	1	0.7
Öğretmen okulu mezunları	1	0.7
Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinin 1988 ve 1990 yıllarına ait taban ve tavan puanları	1	0.7
Öğretmen yetiştiren programları ilk on tercihine alan öğrenciler	1	0.7
Öğretmen yetiştiren kurumlara devam eden ve 3580 Sayılı Yasa'dan yararlanan öğrenciler	1	0.7
Öğretim tekniği kursuna katılan subaylar	1	0.7
Öğretim tekniği kursuna katılan astsubaylar	1	0.7
Atatürk döneminde (1923-1938) orta dereceli okullara öğretmen yetiştiren kurumları	1	0.7
Toplam	144	100

Tablo 6’da tezlerin bazılarında birden fazla örneklem grubu kullanılması sebebiyle, analiz edilen toplam tez sayısı (n=111) ile tabloda gösterilen frekansların toplamı birbirinden farklı sonuçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan tezlerin kapsamında yer alan örneklem gruplarını en fazla öğretmen adaylarının (34, %23.6) oluşturduğu ve sonra sırasıyla öğretmenlerin (23, %15.9) ve öğretim elemanlarının (20, %13.8) oluşturduğu görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerde yararlanılan araştırma desenlerine ilişkin bulgular

Tablo 7. Tezlerde yararlanılan araştırma desenleri

Araştırma desenleri	Frekans	%
Betimsel tarama	19	21.3
Tarama	18	20.2
Karma (mixed method)	10	11.2
Alan taraması	10	11.2
Deneysel	7	7.9
Durum çalışması	6	6.7
Tanımlayıcı yöntem	3	3.4
Eylem araştırması	2	2.2
İlişkisel tarama	2	2.2
Boylamsal araştırma	1	1.1
Olgu bilim	1	1.1
Kuram oluşturma	1	1.1
Temellendirilmiş kuram (gömülü teori/grounded theory) yöntemi	1	1.1
Tekil tarama modeli	1	1.1
Sürekli Karşılaştırma	1	1.1
Saha araştırması	1	1.1
Zenginleştirilmiş desen (triangulation design)	1	1.1
Dikey yaklaşım	1	1.1
Yatay yaklaşım	1	1.1
Belgesel tarama	1	1.1
AR-GE Metodolojisi	1	1.1
Toplam	89	100

Tablo 7’de tezlerin bazılarında birden fazla araştırma deseni kullanılması sebebiyle, analiz edilen toplam tez sayısı (n=111) ile tabloda gösterilen frekansların toplamı birbirinden farklı sonuçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan tezlerin kapsamında en fazla kullanılan araştırma deseninin

betimsel tarama (19, % 21.3) deseni olduğu görülmektedir. Tezlerde betimsel tarama desenini sırasıyla tarama (18, % 20.2), karma (10, % 11.2) ve alan taraması (10, % 11.2) desenleri izlemektedir.

Öğretmen yetiştirmeyi konu alan çalışmalara ilişkin yapılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

Tablo 8. Tezlerde kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	Frekans	%
Anket	49	28.7
Görüşme (yüz yüze odak grup, online odak grup, ve yüz yüze bireysel görüşme vs.)	38	22.2
Literatür (ilgili literatürler)	16	9.4
Dokümanlar (tarihi belgeler, toplantı tutanakları, gazete haber ve makaleleri, raporlar, ilgili konferans ve panel oturumlarının bildirileri ve notları vs.)	13	7.6
Gözlem (gözlem formları, video kayıtları)	13	7.6
Ölçek	11	6.4
Öğrenci günlükleri	7	4.1
Başarı testi (öntest-sontest)	5	2.9
Kişisel bilgi formu	2	1.2
Kontrol listeleri	2	1.2
Tartışma toplantılarından alınan örnekler	2	1.2
Açık uçlu sorular	2	1.2
Rubrikler	1	0.6
Alan notları	1	0.6
Blog girdileri ve yorumları	1	0.6
Yansıtımlı düşünme özneteliği çizelgesi	1	0.6
Uzman görüşü	1	0.6
Öğretmen öz-raporları	1	0.6
Ünite planı çalışmaları	1	0.6
Akran değerlendirme	1	0.6
Grup değerlendirme formu	1	0.6
Otantik değerlendirme formu	1	0.6
Bilimsel İşlem Beceri Testi	1	0.6
Toplam	171	100

Tablo 8’de tezlerin bazılarında birden fazla veri toplama aracı kullanılması sebebiyle, analiz edilen toplam tez sayısı (n=111) ile tabloda gösterilen frekansların toplamı birbirinden farklı sonuçlanmıştır. Bu doğrultuda tezlerde çeşitli araçların kullanıldığı ve en fazla anket (49, %28.7) görüşme (38, %22.2) ve literatürden (16, %9.4) yararlanıldığı görülmektedir. Daha sonra ise bu araçları tarihi belgeler, toplantı tutanakları, gazete haber ve makaleleri, raporlar, ilgili konferans ve panel oturumlarının bildirileri ve notları vs. içeren dokümanlar ile gözlemler ve ölçekler izlemektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik durum, literatürel bir tartışma içinde ele alınacaktır. Bulgular doğrultusunda öncelikle son otuz yıl içerisinde öğretmen yetiştirmeye ilişkin yapılan lisansüstü tezlerin, tür bakımından sayıca birbirine yakın olduğu ancak daha çok yüksek lisans türünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda en fazla tezin yapıldığı yılların sırasıyla 2012, 2008, 2007, 2013 ve 2015 olduğu bulgusuna dayanarak çalışmada, bu yılların öğretmen yetiştirme reformlarıyla ya da program değişiklikleriyle bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Zira, 2007 yılında eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları güncellenmiştir (YÖK, 2007). Bu sebeple öğretmen yetiştirme konusunda yapılan tezlerin 2007 ve 2008 yıllarında yoğunlaştığı düşünülebilir.

Ayaz, Oral ve Söylemez (2015) “Türkiye’de Öğretmen Eğitimi İle İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında benzer bir sonuç bulmuş ve yapılan tezlerin genelde 2006–2009 yılları arasında yoğunlaşmakta olduğu sonucuna ulaşımlardır. Tatlı ve Adıgüzel (2012) Türkiye’deki lisansüstü karşılaştırmalı eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesini yapmışlar ve tezlerin ağırlıklı olarak 2006-2007 yıllarında yapıldığı ile ilgili benzer bir sonuca ulaşımlardır. 5 Nisan 2012 tarihinde de YÖK pedagojik formasyon programını kaldırma kararı almış ve gerekçe olarak pedagojik formasyon alanlarında ortaya çıkan öğretmen fazlasını göstermiştir. Yine bu kararın üzerinden bir yıl geçtikten sonra ise, 18 Nisan 2013 tarihinde YÖK 2013 yılı 4. toplantısında fen edebiyat fakülteleri mezuniyeti sonrası pedagojik formasyon sertifika programının devamına karar verilmiştir. 2014 yılında ise öğretmen yetiştirme kapsamında bir değişiklik olarak alan öğretmenlik programlarının beş yıllık süreden dört yıla indirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca öğretmen yetiştirmenin bir başka boyutu olan pedagojik formasyon sertifikasının hayat boyu öğrenme çerçevesinde değerlendirilerek dileyen herkesin bu sertifikayı alabileceği (Kartal, t.y.) ve herhangi bir öğretmenlik atama alanında alınan pedagojik formasyon eğitiminin, başka alanlar için de geçerli olacağı belirtilmiştir (MEB-TTKB, 2014). Bu yasal düzenleme ile eğitim dünyasında, pedagojik formasyon eğitimi almanın öğretmen yeterliliği için ne derece tatmin edici olduğu konusu tartışmalara sebep olmuş ve aynı zamanda da bu durum pedagojik formasyon eğitimi ile öğretmen olan eğitimcilerin mesleki anlamda yeterli olup olmayacağı düşüncesini doğurmuştur (Yıldırım ve Vural, 2014). Dolayısıyla bu değişikliğin yapıldığı yılı hemen izleyen yıl olarak 2015 yılında da tez sayılarının fazla olması bulgusu, bu bakımdan olası bir durum şeklinde yorumlanabilir.

1987 yılından günümüze kadar 34 farklı üniversitede öğretmen yetiştirme konusuna ilişkin lisansüstü tezler yapılmıştır. Bu üniversitelerden 30’u devlet 4’ü ise vakıf üniversitesidir. Ülkemizde devlet üniversitesi sayısının vakıf üniversite sayısından fazla olması durumunun, çalışmada elde edilen ilgili bulgu ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Yine bu sonuca benzer bir sonuç da Saban (2009) tarafından bulunmuş ve incelediği tezlerde 79 adet tezin toplam 27 farklı devlet üniversitesinde

yürütüldüğü ancak herhangi bir özel üniversitede araştırma konusu ile ilgili bir tez yapılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmanın sonuçları arasında öğretmen yetiştirme konusunda en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü, sonra sırasıyla Eğitim Bilimleri ve Fen Bilimleri enstitülerinde yapıldığı görülmektedir. Bu bakımdan bu çalışmada da öğretmen yetiştirme tez konusu olarak ele alındığı branşların ağırlıklı olarak sosyal bilimler ve eğitim bilimleri enstitüsünde yer alması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuca paralel olarak Ataseven ve Oğuz (2015) “Türkiye’de Öğrenme Stilleri Konusunda Yapılan Tezlerin İncelenmesi” ile ilgili çalışmalarında, yapılan lisansüstü tezlerin daha çok Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Yine Saban (2009) da “Çoklu zekâ kuramı ile ilgili Türkçe çalışmaların içerik analizi” çalışmasındaki tezlerin genelde Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitülerinde daha fazla yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen yetiştirme konusunun eğitim, öğretim ve öğretmen eğitimi konuları ile ilişkili olması nedeniyle bu konudaki tezlerin çoğunlukla Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yürütülmesi beklenen bir durumdur.

Tezlerin en fazla Profesör unvanına sahip danışmanlar ile ve sonra sırasıyla Yardımcı Doçent, Doçent ve Öğretim Görevlisi unvanlarına sahip danışmanlar ile yürütüldüğü görülmektedir. Bu konudaki tezlerin daha çok profesörler tarafından ele alınmasının ise, öğretmen eğitimi konusunun yıllardır süregelen ve her daim önemini koruyan bir konu olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ataseven ve Oğuz (2015) farklı bir sonuca ulaşarak yaptıkları çalışmada danışmanların unvanlarını incelediklerinde en fazla Yardımcı Doçentlerin danışman olduğu bunu sırasıyla Profesör, Doçent ve Doktor unvanına sahip danışmanlar izlediğini belirtmektedirler. Çoşkun ve diğerlerinin (2014) çalışmalarında da yapılan lisansüstü tezler danışman unvanları açısından incelendiğinde en çok Yrd. Doç. Dr. unvanındaki öğretim üyelerinin danışmanlık yaptığını belirtilmektedir. Bu farklılığa sebep olarak üniversitelerde bulunan mevcut öğretim elemanı potansiyeli de düşünülebilir.

Tezlerde cinsiyet bakımından yazarların sayıları birbirine çok yakın olarak bulunmuştur. Buna benzer bir sonuç da Bıkmaz, Aksoy, Tatar ve Altınyüzük (2013)’ün çalışmalarında ortaya çıkmış, yapılan doktora tezlerinin cinsiyete göre dağılımının oldukça dengeli olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçtan farklı olarak Fazlıoğulları ve Kurul (2012) ise “Türkiyedeki Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinin Özellikleri” ile ilgili yapmış oldukları çalışmada eğitim araştırmacılarının hem danışman hem de araştırmacı olarak çoğunlukla erkek olduğu, Saban (2009) ise “Çoklu zekâ kuramı ile ilgili Türkçe çalışmaların içerik analizi” ile ilgili yapmış olduğu çalışmada araştırmacıların çoğunluğunun bayan olduğu sonucuna ulaşmışlardır

Tezlerde örneklem grubu bakımından en fazla öğretmen, öğretmen adayları, öğretim elemanları oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayaz, Oral ve Söylemez (2015) de yaptıkları çalışmalarında en fazla öğretim elemanları, öğretmenler, öğretmen adayları ile ilgili çalışma yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bıkmaz, Aksoy, Tatar ve Altınyüzük (2013) tezlerin örneklem türüne göre

dağılımını incelediklerinde, en fazla araştırmannın öğretmen adayları gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir bulgu da, Demirel, Ayvaz ve Köksal (2008) eğitim programları ve öğretim alanında yapılan tezlerin konularının ve yöntemlerinin incelenmesi ile Saban ve diğerlerinin (2009) eğitim bilimleri alanında yapılan nitel araştırmaların değerlendirildiği çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu olağan ve doğru bir durumdur, ancak araştırmacıların çalışmalarına öğretmen yetiştirme sistemi, programları, YÖK ve MEB yetkilileri gibi bu konuda etkili olan örneklem gruplarını da sıkça dahil edebilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sonuçların aksine Ahi ve Kıldan (2013) okul öncesi eğitimi alanında inceledikleri tezlerde çalışma gruplarında dağılımın 3-6 yaş arası çocuklarda toplandığı, Saban (2009)'da çoklu zeka kuramı ile ilgili çalışmaların en fazla ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yapıldığı ve bunu sırasıyla ilköğretim birinci kademe öğrencileri ile ortaöğretim öğrencilerinin izlediği sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan tezlerin çok sınırlı bir alanda çalışılmış olmasından kaynaklandığı düşünüldüğünde, çıkan bu sonuçlar olağandır. Ancak bu durum ayrıca ailelere, bu alanda görev yapan öğretim elemanlarına veya öğretmen adaylarına yönelik çalışmaların sayısının yetersiz olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Kullanılan araştırma desenleri bakımından en fazla tarama desenlerinden yararlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilimlerde genelde en fazla kullanılan desen tarama desenleri olmaktadır. Fazlıoğulları ve Kurul (2012) da çalışmalarında tarama desenlerinin, eğitim bilimlerinde en çok kullanılan desen olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir sonuca Ayaz, Oral ve Söylemez (2015) de ulaşmış, öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış tezleri inceledikleri çalışmalarında araştırma desenlerinden en fazla tarama desenleri kullanıldığını bunu sırasıyla deneysel ve karşılaştırma desenlerinin takip ettiğini belirtmişlerdir. Bıkmaz, Aksoy, Tatar ve Altınyüzük (2013) da Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yapılan doktora tezlerinin yaklaşık yarısının deneysel, diğer yarısının da betimsel desende olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ergün ve Çilingir (2013) ilköğretim bölümünde yapılan lisansüstü tezleri incelemeleri sonucunda, nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desenin ağırlıklı olarak tercih edildiği, nitel araştırmalarda ise örnek olay araştırma deseninin ağırlıklı olarak kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Kaytez ve Durualp (2014) okul öncesinde oyun alanında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemişler ve en fazla deneysel desenin daha sonra da tarama deseninin kullanıldığını belirtmişlerdir. Şahin ve diğerlerinin (2013) de sınıf öğretmenliği eğitimi bilim dalında yapılmış lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında, en fazla tarama desenleri kullanıldığını bunu sırasıyla deneysel desenin takip ettiğini belirtmişlerdir. Ancak yine de daha farklı desenlere de sıkça yer verilmesinin, öğretmen yetiştirme konusunun derinlemesine anlaşılabilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Veri toplama araçları bakımından ise en fazla anket, görüşme, literatür ve dokümanlardan yararlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ahi ve Kıldan (2013) inceledikleri tezlerde en fazla anket kullanıldığını, Tatlı ve Adıgüzel (2012) çalışmalarında tezlerde en fazla doküman incelemesi, anket ve

görüşme kullanıldığını, Ayaz, Oral ve Söylemez (2015) de benzer bir sonuca ulaşarak yüksek lisans tezlerinde veri kaynağı olarak en fazla dokümanların (belgeler), doktora tezlerinde ise en fazla anketin kullanıldığını belirtmişlerdir. Karadağ (2014) da okuma ilgisi, alışkanlığı ve tutumları ile ilgili çalışmasında incelediği lisansüstü tezlerde, anketlerin ve sonra da tutum ölçeklerinin daha fazla kullanıldığını ortaya koymuştur. Saban (2009) bu sonuçların aksine incelediği tezlerde en fazla test ve ölçek kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda da yine çeşitli veri toplama araçlarına yer verilmesinin, öğretmen yetiştirme konusunun derinlemesine anlaşılabilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Bu çalışmada Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda yapılmış olan lisansüstü tezler incelenmiştir. Başka çalışmalarda bu konuda yapılmış olan ulusal ve uluslararası makaleler incelenebilir.
2. Bu çalışmada 1987 ve 2017 yılları arasında yapılan tezler incelenmiştir. Sonraki çalışmalarda 2017 itibariyle yapılan tezler bu konuda ele alınabilir.
3. Öğretmen yetiştirme konusu oldukça önemli bir konu olması sebebiyle farklı araştırma yaklaşım, yöntem ve desenleri ile farklı örneklem gruplarından yararlanılarak dinamik bir şekilde araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahi, B. & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(27), 23-46.
- Altıntaş, G., & Yeşiltepe, M. (2016). Karşılaştırmalı öğretmen yetiştirme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED), INOVED Özel Sayı*, ISSN 1308 – 8971, 201c, 225-250.
- Ataseven, A. G. N. & Oğuz, A. (2015). Türkiye’de öğrenme stilleri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 192-205.
- Ayaz, M. F., Behçet, O. & Söylemez, M. (2015). Türkiye’de öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14(2).
- Aybek B., & Karataş T., (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının pedagojik formasyona yönelik görüşlerinin incelenmesi. *4.Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*, 27-30 Ekim, Antalya.
- Aynal Kilimci, S. (2011). *Türkiye’de öğretmen yetiştirme*. Pegem Akademi, Ankara.
- Bıkmaz, F. H., Aksoy, E., Tatar, Ö., & Altınyüzük, C. A. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi (1974-2009). *Eğitim ve Bilim*, 38(168).
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.

- Çelikten, M. Şanal, M., & Yeni, Y. (2005), Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çoşkun, İ., Dündar, Ş., & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Dağlı A., & Han, B., “Türkiye’de öğretmen yetiştirmeye yönelik bir model önerisi” *4.Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*, 27-30 Ekim 2016, Antalya.
- Darling-Hammond, L. (2000). How teacher education matters. *Journal of Teacher Education*, 51(3), 166-173.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*, Pegem A. Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö., Ayvaz, Z., & Köksal, N. (2008). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan tezlerin konularının ve yöntemlerinin incelenmesi. *II. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 26-28 Eylül, Eskişehir.
- Erden, M. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, Alkım Yayınları, Ankara.
- Ergun, M., & Çilingir, F. (2013). İlköğretim bölümünde yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi: Ondokuz Mayıs Üniversitesi örneği. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 85.
- Ergün, M. (1987). Türkiye’de öğretmen yetiştirme çalışmalarının gelişmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 10-18.
- Eskicumalı, A. (2002). *Eğitim, öğretim ve öğretmenlik mesleği*. Ed: Yüksel Özden, *Öğretmenlik mesleğine giriş* (1-31) içinde. PegemA Yayınları, Ankara.
- Fazlıoğulları, O. & Kurul, N. (2012). Türkiye’deki eğitim bilimleri doktora tezlerinin özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 43-75.
- Genç, S. Z. (2005). Sınıf öğretmeni yetiştirme meselemiz. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 86-99.
- Gürbüzürk, O. (2010). Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:11, 45-64.
- Harris, D. N. & Sass, T. R. (2011). Teacher training, teacher quality and student achievement. *Journal of Public Economics*. 95, 798-812.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (Ocak/I), 1-17.
- Kartal, M. (t.y.). Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Yeniden Yapılandırılması: Etkin öğretmen Yetiştirme Modeli. <http://kisi.deu.edu.tr/mehmet.kartal/turkiyede-ogretmen-egitiminin-yeniden-yapilandirilmesi-etkin-ogretmen-yetistirme-modeli.pdf> (Erişim: 21.08.2017)
- Kaytez, N., & Durualp, E. (2014). Türkiye’de Okul Öncesinde Oyun İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2).
- MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

Erişim: 28/03/2018 http://kamudanhaber.net/images/upload/OYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYLYKLERY.pdf

MEB-TTKB (2014). *Öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları*.

Erişim:21.08.2017, http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/16173253_9_cizelgeveesaslar.pdf

Meriç, G. & Tezcan, R. (2005). Fen bilgisi öğretmeni yetiştirme programlarının örnek ülkeler kapsamında değerlendirilmesi (Türkiye, Japonya, Amerika ve İngiltere örnekleri). *Balikesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 62-82.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.

Oral, B. (2003). Öğretmenin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi. *ESOSDER-Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5.

Özer, B. (1990). 1990'lı yılların başında Türkiye'de öğretmen yetiştirme: Sorunlar ve çözüm önerileri.

Öztürk, C. (1996). Atatürk devri öğretmen yetiştirme politikası (Vol. 77). Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

Saban, A. (2009). Çoklu zekâ kuramı ile ilgili Türkçe çalışmaların içerik analizi. *Education*, 17(4), 299-315.

Saban, A., Eid Koçbeker, N., Saban, A., Alan, S., Doğru, S., Ege, İ. & Tunç, P. (2009). Eğitim bilimleri alanında nitel araştırma metodolojisi ile gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi. *IV. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2009, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şahin, D., Calp, Ş., Bulut, P. & Kuşdemir, Y. (2013). Sınıf öğretmenliği eğitimi bilim dalında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(3), 187-205.

Şendağ, S., & Gedik, N. (2015). Yükseköğretim dönüşümünün eşliğinde Türkiye'de öğretmen yetiştirme sorunları: Bir model önerisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1).

Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. (3.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tatlı, S. & Adıgüzel, O. C. (2012). Türkiye'deki lisansüstü karşılaştırmalı eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 143-150.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, İ. & Vural, Ö. F. (2014). Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve pedagojik formasyon sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(1), 73-90.

Yılman, M. (1987). *Türkiye'de ortaöğretime öğretmen yetiştirme sisteminin pedagojik temelleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

YÖK (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*.

Erişim: 12.05.2017,
<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M+FAK%C3%9C>

LTES%C4%B0%20%C3%96%C4%9ERETMEN+YET%C4%B0%C5%9ET%C4%B0RME+L%C4%B0SANS+PROGRAMLARI.pdf/054dfc9e-a753-42e6-a8ad-674180d6e382

EXTENDED SUMMARY

The most important feature of man is undoubtedly the ability to win many features and talents as a result of education. If the necessary conditions can be achieved, even the individuals at the lowest capacities can have the characteristics of being able to keep their lives in good shape by integrating into the society. In the realization of these characteristics, the role of the teachers we can say as expert trainers are great (Yılman, 1987). Teacher is the cornerstone of a quality education in every society and is one of the most important elements in human raising (Genç, 2005). The teacher is an occupational staff member who educates all the occupations of the country and society need. Demirel (1999: 192) states that preparation for teaching profession is provided by general culture, special field knowledge and teaching profession knowledge. Similarly, Erden (1999:43) notes that the professional qualifications of the teacher depends on his general culture, subject area knowledge and teaching profession knowledge and skills.

The aim of this research is to examine the post graduate thesis about the various aspects of teacher training in Turkey that have been made from past to the present. For this purpose; it has been tried to reach to the post graduate theses that have been made in this issue through the YOK (Higher Education Council) national thesis centre and TUBESS (Turkey Document Delivery System). The theses on teacher training (teacher education) between 1987-2017 were analyzed in terms of thesis levels, thesis year, universities and institutes, titles of advisors, gender of authors, sampling groups, research designs and data collection tools. In the study; the following questions were searched:

- How is the distribution of the thesis levels and years for researching teacher training?
- Which universities (state and foundation) and institutes have conducted thesis for researching teacher training?
- How are the distribution of the advisors' titles of the thesis for researching teacher training?
- How is the gender distribution of thesis authors in the thesis on teacher training?
- How are the groups that constitute the sample in the theses for researching teacher training?
- Which research designs have been used to do theses for researching teacher training?
- Which data collection tools have been used to carry out for researching teacher training?

In the study, the method of document review was used within the scope of qualitative research design. A document review involves analysis of written materials that contain information about the

fact or facts for investigation. The population of the study consists of post graduate thesis held in Turkey for teacher training. The sample of the research is the thesis about the teacher training which are allowed to visit in the databases between 1987 which is the oldest thesis year in our country and June 2017 (30 years). When the data were obtained, the terms "teacher training" and "teacher education", which were believed to appropriate for the purpose of the research, were searched as keywords. When "teacher training" is searched, a total of 66 thesis including 46 masters and 20 dissertations and when "teacher education" is searched a total of 45 thesis including 18 masters and 27 dissertations are obtained. In terms of sampling method, no selection was made and it was aimed to reach the entire study sample in this study. The number of theses reached in this way is 111 in total. 64 of the 111 thesis are master's thesis and 47 of them are dissertations. When analyzing data, content analysis is used. The basic process in content analysis is to put together similar data within the framework of specific concepts and themes and to interpret them in a way that the reader can understand.

As a result of the findings, it is concluded that the postgraduate theses on teacher training in the last thirty years are close to each other numerically in terms of species, but mostly in master thesis. Most of the theses were written in the years of 2012, 2008, 2007, 2013 and 2015, and the theses were mostly achieved in the state universities, the social sciences institute and then the educational science institute. Thesis advisors are mostly in the title of professors, gender distributions of thesis authors are almost equal, it was also found that in most of the thesis survey design, and questionnaire are used.